

בס"ד. ש"פ האזינו, ח' תשרי, שבת תשובה, ה'תשט"ז

(הנחה בלתי מוגה)

שובה ישראל עד הוי' אלקיך גו', ומסיים קחו עמכם דברים גו'. ומדייק כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמאמר² שצריך להבין מהו ענין הזכרת השם שבפסוק זה, ולא כמ"ש³ שובו שובו (סתם), ללא הזכרת השם. וכשמזכיר את השם, למה מזכיר ב' השמות, הוי' ואלקים. גם צריך להבין במש"נ קחו עמכם דברים, דהפירוש בזה⁴, שלאחרי התשובה (שובה ישראל עד הוי' אלקיך) צריך להיות קחו עמכם דברים, דדברים הם דברים הרבה שהם עניני התורה ומצוות, והיינו דכיון שהתשובה ענינה חרטה על העבר וקבלה טובה על להבא, לכן בעשיית התשובה צריך ליקח עמו הרבה דברים, תורה ומצוות, היינו שמכאן ולהבא תהי' הנהגתו בתומ"צ כדבעי למהוי'. ובזה נכלל ג"כ הוידוי דברים⁵, כמו שפסק הרמב"ם⁶ שכשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתודות לפני הא-ל ברוך הוא, שנאמר⁷ והתודו את חטאתם אשר עשו, זה וידוי דברים, והיינו, שהתשובה מועלת עם הוידוי דוקא, שזהו מ"ש קחו עמכם דברים. אך צריך להבין⁸ מהו הטעם שענין הוידוי (והתודו את חטאתם אשר עשו) נאמר דוקא בשייכות לענין דוחמישיתו יוסף עליו⁹, שזהו ענין פרטי, הרי ענין הוידוי נוגע לכללות ענין התשובה, ומהי שייכותו לענין וחמישיתו יוסף עליו דוקא.

ב) ולהבין זה צריך להקדים תחלה כללות ענין התשובה, שהוא חרטה על העבר וקבלה טובה על להבא, היינו שמתחרט על הנהגתו הלא טובה, או על שלא עשה מה שצריך לעשות, ומקבל על עצמו שמכאן ולהבא יתנהג בטוב, ועוד בהוספה, כמאמר⁹ הי' רגיל

(6) ריש הלי' תשובה.

(7) נשא ה, ז.

(8) בכל הבא לקמן — ראה ד"ה שובה ישראל באוה"ת דרושים לשבת שובה ס"ע א'תצו ואילך.

(9) ראה ויק"ר פכ"ה, א. תניא אגה"ת ספ"ט.

(1) הושע יד, ב-ג.

(2) ד"ה שובה ישראל תרצ"ו — נדפס בקונטרס קיח שיצא לאור לחודש תשרי שנה זו (נדפס בסה"מ קונטרסים ח"ג ע' קעה. ולאח"ז בסה"מ תרצ"ו ע' 23).

(3) יחזקאל לג, יא.

(4) ראה גם ראב"ע עה"פ.

(5) ראה פרש"י, רד"ק ומצו"ד עה"פ.

לשנות פרק אחד ישנה ב' פרקים. והנה, כללות ההנהגה כפי שצריך להיות הו"ע העבודה לעשות לו ית' דירה בתחתונים¹⁰, שזהו כללות כוונת הבריאה וההשתלשלות בכדי לעשות דירה בתחתונים, ועשיית הדירה היא ע"י העבודה דיח"ע ויח"ת, שהו"ע המשכת אחדות הוי' בעולם.

והענין בזה, דהנה כתיב¹¹ וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, ואיתא בזהר¹² שהציווי דוידעת הוא הציווי על האחדות, דכמה רזין וסתרין אית בה, והיינו שהציווי על ענין האחדות הוא ציווי כללי, אשר על ידו נשלמת כללות הכוונה דדירה בתחתונים. והנה, המשכת האחדות צ"ל בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, וכך הוא גם בנוגע להמשכה בנפש, שיש בה ג"כ בחי' שמים וארץ. דהנה, נת"ל במאמר הקודם¹³ שהנפש כלולה מד' בחי', מעשה דיבור מחשבה ושכל. וזהו מ"ש¹⁴ כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול, דכחך קאי על הנשמה, כדאיתא בזהר¹⁵ שהנשמה היא כח האדם, ועז"נ כל אשר בכחך לעשות עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול, שהם ד' הבחי' שבנשמה. מעשה הוא ענין המעשה, וחשבון הו"ע הדיבור, כי חשבון הוא עולם הדיבור, ודעת הו"ע המחשבה כדאיתא בזהר¹⁶, וחכמה הו"ע השכל. וד' בחי' אלו הם ד' הבחי' של הנפש. והנה, בד' בחי' אלו חלוק השכל משאר הבחי' דמחשבה דיבור ומעשה, והיינו דעם היות שגם ג' הבחי' מחשבה דיבור ומעשה הם זה למעלה מזה, מ"מ, בכללותם משתוים הם, משא"כ השכל הוא בחי' אחרת לגמרי, כי, מחשבה דיבור ומעשה הם לבושים, והשכל הוא כח הנפש. וכמו"כ הוא בד' העולמות אבי"ע שכנגדם הם ד' בחי' אלו, שהמעשה הוא כנגד עולם העשי', ודיבור ומחשבה הם כנגד עולמות בריאה ויצירה¹⁷, דבריאה הוא המחשבה ויצירה הוא דיבור, כמ"ש¹⁸ יוצר אור ובורא חושך, דאור הוא גילוי, כמו הדיבור שהוא גילוי לגבי המחשבה, והשכל הוא כנגד עולם האצילות, הנה עולם האצילות חלוק בכללותו מג' עולמות ביי"ע, כמ"ש¹⁹ כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, דמ"ש כל הנקרא

14 קהלת ט, יו"ד.

15 ח"ג רכ, סע"א.

16 שם, ב.

17 לקו"ת ר"פ בלק. ובכ"מ.

18 ישעי' מה, ז.

19 שם מג, ז.

10 ראה נתחומא בחוקתי ג. נשא טז. ב"ר

ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

11 ואתחנן ד, לט.

12 ח"ב כה, א.

13 ד"ה להבין ענין ר"ה פ"ג (לעיל ע' 5

ואילך).

בשמי ולכבודי הו"ע בפ"ע שחלוק ממ"ש בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. והנה, כללות ד' בחי' אלו מתחלקים לב' סוגים, שמים וארץ. מעשה ודיבור, להיותם נפרדים ובהגבלה, לא מבעי המעשה אלא גם הדיבור, כמ"ש²⁰ עת לחשות ועת לדבר, לכן הם בהסוג דארץ. משא"כ המחשבה, עם היותה ג"כ לבוש, שמצד זה היתה המחשבה צריכה להיות בהגבלה, מ"מ, להיותה לבוש המיוחד, שהרי כל גילוי השכל הוא ע"י המחשבה דוקא, שלכן גם המחשבה היא נצחית כמו השכל והנפש, שהמחשבה משוטטת תמיד, והיא גם מעין בלי גבול לגבי הדיבור, הנה גם המחשבה היא בהסוג דשמים, דכמו שהשמים מקיף את הארץ, שהארץ היא כגרגיר חרדל לגבי השמים, כמו"כ הוא בהדיבור ומעשה לגבי המחשבה ושכל. והנה, ב' סוגים אלו דשמים וארץ, נחלק כל אחד מהם לשנים, והיינו שבשמים יש שמים עילאין ושמים תתאין, וכמו"כ בארץ יש ארץ עילאה וארץ תתאה. וכמו"כ הוא בנפש, שבבחי' ארץ גופא יש חילוק גדול בין הדיבור והמעשה, וכמו"כ הוא בהעולמות יצירה ועשי', שיש הפרש גדול ביניהם, כמ"ש אף עשיתיו, אף הפסיק הענין. וכמו"כ בשמים שבנפש שהוא המחשבה ושכל, הרי יש חילוק גדול וריחוק הערך בין המחשבה והשכל, שהמחשבה עם היותה לבוש המיוחד מ"מ היא רק לבוש, והשכל הוא כח (כנ"ל). וזהו מ"ש וידעת היום והשבות אל לבבך כי הו' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, היינו, שהמשכת האחדות צריכה להיות בכל כחות הנפש דמעשה דיבור מחשבה ושכל, שבכל כחות אלו צריך להיות נרגש שהו' הוא האלקים.

ג) **והנה** בהידיעה דהו' הוא האלקים ישנם ב' ענינים, כמ"ש²¹ וירא העם ויפלו על פניהם ויאמרו הו' הוא האלקים הו' הוא האלקים, הו' הוא האלקים ב"פ, לפי שיש בזה ב' ענינים. ענין הא', שאלקים בגימטריא הטבע²², היינו שמשם אלקים נמשכים כל הגבלות טבע העולמות, עד שנעשה דבר המעלים ומסתיר על אלקות, ועוד יותר שנעשה גם מנגד כו', שכל זה נמשך משם אלקים. ועז"נ הו' הוא האלקים, דהאמת הוא שכל הגבלות הטבע הם באמת הו', הי' הוה ויהי' כאחד²³, שלמעלה מהשתלשלות. אמנם, גם שם הו' קשור עם עולמות,

20 קהלת ג, ז.

21 מלכים"א יח, לט.

22 פרדס שער יב (שער הנתיבות) פ"ב.

ראשית חכמה שער התשובה פ"ו ד"ה והמרגיל

(קכא, ב). של"ה פט, א. קפט, א. שח, ב.

תניא שעהייה"א רפ"ו. ועוד.

23 זח"ג רנז, סע"ב (ברע"מ). פרדס שער

א (שער עשר ולא תשע) פ"ט. תניא שעהייה"א

פ"ז (פב, א).

דעם היות שהוי' הוא הי' הוה ויהי' כאחד למעלה מהשתלשלות, מ"מ הרי הוא שייך ג"כ לעולמות, אלא שהשייכות היא בדרך סובב בלבד, אבל בדרך סובב עכ"פ שייך הוא לעולמות. ועז"נ הוי' הוא האלקים בפעם הב', שהכוונה בזה היא, שגם שם הוי' שהוא הי' הוה ויהי' כאחד שלמעלה מהשתלשלות, הרי זה צמצום לגבי' ית', שזהו הוי' הוא האלקים, שגם שם הוי' נמשך רק ע"י הצמצום (אלקים) בלבד. דהנה כתיב²⁴ כי נשגב שמו לבדו הודו על ארץ ושמים, היינו שגם שמו הוא נשגב לבדו ורק הודו בלבד על ארץ ושמים, וגם זה הוא רק בבחי' מקיף, שזהו אומר על ארץ ושמים (על דייקא). ועז"נ הוי' הוא האלקים, שהוי' הוא רק בחי' שם בלבד, כמ"ש²⁵ אני הוי' הוא שמי, וא"כ המשכתו היא ע"י הצמצום²⁶. וזהו מ"ש וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים, שנשמות ישראל צריכים להמשיך בחי' האחדות בעולם, בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, שנכללים בזה גם כל כחות הנפש, והיינו ע"י הידיעה דהוי' הוא האלקים בב' העינים שבזה, שע"ז היא המשכת האחדות.

ד) **והנה** המשכת האחדות היא ע"י נשמות ישראל דוקא, לפי שבכחם להמשיך את האחדות, שזהו מ"ש²⁷ שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד. והענין בזה²⁸, דהנה, (הוי') אחד מורה על ז' הרקיעים והארץ וד' רוחות העולם שצריך להמשיך בהם אלופו של עולם²⁹. וענין האריכות כאחד, הנה האריכות היא בהד'³⁰, ד' רבתי, הוא בחי' המחשבה. דהנה אמרו³¹ בעשרה מאמרות נברא העולם, והלא במאמר אחד יכול להבראות, וידוע³² שמאמר אחד הוא בחי' המחשבה³³, שבו כלולים כל העשרה מאמרות, ועד"מ באדם למטה שכל אריכות הדיבור כלולה במחשבה בנקודה אחת, וכמו"כ יובן למעלה שהמאמר אחד הוא בחי' המחשבה, אלא להיות שזוהי בחי' המחשבה כפי שנעשית שרש לדיבור, לכן נקראת בשם מאמר, אבל הוא בכלל המחשבה. וזהו ענין הד' רבתי

(29) ראה סמ"ק הובא בבית יוסף אור"ח סימן סא (ד"ה כתב סמ"ק). שו"ע ודאדה"ז אור"ח שם סעיף ו. סידור (עם דא"ח) פו, סע"ד. וראה ברכות יג, ב.
(30) ראה ברכות שם. בית יוסף שם (ד"ה וצריך להאריך). שו"ע אדה"ז שם.
(31) אבות רפ"ה.
(32) ראה לקו"ת עקב טז, ריש ע"ד. ובכ"מ.
(33) ראה זח"ב כ, א.

(24) תהלים קמח, יג.
(25) ישעי' מב, ח. וראה לקו"ת דרושים לשבת שובה סו, א.
(26) אין זוכרים אם אמר שרק ההוד שעל ארץ ושמים המשכתו הוא ע"י הצמצום, וזהו בחי' אני הוי' הוא שמי, או שנכלל בזה בחי' כי נשגב שמו לבדו (המו"ל).
(27) ואתחנן ו, ד.
(28) בהבא לקמן — ראה אוה"ת שם ע' א'תקב ואילך.

שהוא בחי' המחשבה, בחי' מאמר אחד, כידוע³⁴ שאתוון וברבן הם במחשבה. ולכן גם האריכות שבהד' אינו בהדיבור, אלא האריכות צ"ל בהכוונה והמחשבה. ומזה מובן שהוי' אחד היינו שם הוי' ששייך לבחי' המחשבה ומאמר אחד של הבריאה. והנה, בפסוק זה נאמר הוי' אלקינו הוי', ב"פ הוי', והיינו לפי שהוי' אלקינו (הוי' הא') הוא למעלה יותר מהוי' אחד (הוי' הב'), כי הוי' אלקינו, שהוא שם הוי' ששייך לנשמות ישראל, הוא למעלה מבחי' המחשבה ומאמר אחד של הבריאה, שהרי מחשבתם של ישראל קדמה לכל דבר³⁵, גם להמאמר אחד, דאף שהמאמר אחד הוא בחי' המחשבה, מ"מ, גם הוא בכלל המאמרות, דבראשית נמי מאמר הוא³⁶, ונתחדש בששת ימי בראשית דוקא, אבל מחשבתם של ישראל קדמה, והיינו, דעם היות שגם המאמר אחד הוא בחי' מחשבה, מ"מ, במחשבה גופא הנה שרש הנשמות הוא מבחי' נעלה יותר. דהנה כתיב³⁷ כי לא מחשבותי גו', מחשבותי לשון רבים, שיש ב' בחי' מחשבה, מחשבה עילאה ומחשבה תתאה, ועד"מ באדם שיש מחשבה השייכת לדיבור, דבכדי שהדיבור יהי' בסדר מסודר ובפרט בחיות, צ"ל התלבשות המחשבה, אך מחשבה זו היא בשביל הדיבור שהוא לזולתו. ויש בחי' מחשבה שהיא לעצמו, כמו מחשבת השכל שאינה לזולתו כי אם לעצמו. ועד"ז יובן למעלה שיש מחשבה השייכת להדיבור, שהוא בחי' מאמר אחד, שרש העשרה מאמרות, ויש מחשבה עילאה שהוא שרש הנשמות. וזהו ישראל עלו במחשבה³⁵, עלו דייקא, שהוא בחי' מחשבה עילאה³⁸. וזהו שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד, דנשמות ישראל ממשיכים אחדות הוי' בעולם, דכיון ששרשם הוא הוי' אלקינו, שעלו במחשבה, לכן הם פועלים אחדות בעולם, שזהו"ע הוי' אחד, שהוא היחוד דיחודא עילאה, וגם היחוד דברוך שם, שהוא היחוד דיחודא תתאה, כמ"ש בזהר³⁹ דשמע וברוך שם הם יחו"ע ויחו"ת.

וזהו מ"ש וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, דנשמות ישראל צריכים להמשיך אחדות הוי' בשמים וארץ, הן בכחות נפשם והן בעולם, והמשכת האחדות היא ע"י הידיעה דהוי' הוא האלקים, דזהו וידעת היום, שצריך להיות הידיעה בב' היחודים דיחו"ע ויחו"ת, והשבות אל לבבך, שצריך להשיב אל הלב

34) ראה גם רמ"ז ר"פ ויקרא.

38) ראה לקו"ת שה"ש יז, סע"ד. יט, ב.

ובכ"מ.

35) ב"ר פ"א, ד.

39) ח"א יח, ב.

36) ר"ה לב, א.

37) ישעי' נה, ח.

ב' יחודים אלו, וכמו"כ בפסוק שמע ישראל גו', שלאח"ז נאמר⁴⁰ ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך, שהו"ע ההשבה אל הלב. ולהיות שהאהבה היא שרש כל הרמ"ח מ"ע⁴¹, כולל גם יראה שהיא אחת מרמ"ח מ"ע, ויראה היא יסוד לכל התורה כולה, לכן ע"י האהבה יומשך בכל כחות נפשו, שזהו מ"ש⁴⁰ בכל נפשך, היינו, שכל כחות נפשו יתלבשו בעניני התומ"צ, כח המעשה במעשה המצוות, מחשבה ודיבור במחשבת ודיבור התורה (ומצוות), וכח השכל יתלבש בלימוד התורה ובעבודת התפלה. וכאשר ישנו ענין הידיעה בא' האופנים דיחו"ע או יחו"ת, ואח"כ ההשבה אל הלב, שמזה יהי' אח"כ הפועל כדבעי, הנה עי"ז משלימים הכוונה דדירה בתחתונים.

(ה) **והנה** ב' אופני העבודה דיחו"ע ויחו"ת שעל ידם נשלמת הכוונה, נעשים ע"י ב' הבחי' בנשמות, יעקב וישראל. והענין בזה, דבחי' יעקב היינו שאין בו עדיין הענין דכי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל⁴² (ער האלט נאך ניט באַ דעם ותוכל), שלכן הוא בבחי' יעקב, כמ"ש⁴³ בבטן עקב את אחיו, והיינו, שיש בו עדיין בחי' עשו, וצריך מלחמות ותחבולות לפעול שלא יהי' מושל ושולט עליו, אלא שאעפ"כ הוא בחי' יעקב, יו"ד עקב⁴⁴, שנמשך בו המשכה משם הוי', הי' הוה ויהי' כאחד²³, שזה נותן לו כח לעבוד עבודתו באופן של אתכפיא עכ"פ. אמנם בחי' ישראל הוא כמ"ש כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל, דאלקים בגימטריא הטבע²², שמזה באים כל ההעלמות כו', וישראל הוא בחי' כי שרית עם אלקים, שהוא מושל ושולט על אלקים, ועם אנשים הם כחות המתפשטים משם אלקים, ולכן, בבחי' ישראל אין שום דבר המעלים לפניו, ועבודתו היא העבודה דאתהפכא. וב' עבודות אלו דיעקב וישראל, הם ב' אופני היחוד דיחו"ת ויחו"ע, יעקב הוא בחי' יחו"ת, וישראל הוא בחי' יחו"ע. וע"י ב' העבודות דיחו"ת ויחו"ע שנעשים ע"י ב' סוגי הנשמות דיעקב וישראל, נשלמת הכוונה דדירה בתחתונים.

(ו) **והנה** כל האמור לעיל הוא במי שהנהגתו היא כדבעי למהוי, והיינו, שעבודתו היא באופן דעבודת הצדיקים, הנה אצלו שם הוי'

(44) פרס שער כג (שער ערכי הכינויים) בערכו. עץ חיים שער ג (שער סדר האצילות) פ"ב. תו"א ויצא כא, א. וישב כז, ב. כט, א. לקו"ת בלק ע, ב. ובכ"מ.

(40) ואתחנן ו, ה.
(41) ראה פיה"מ להרמב"ם אבות פ"א מ"ג. תניא פ"ד. ועוד.
(42) וישלח לב, כט.
(43) הושע יב, ד.

הוא בשלימות, כמ"ש⁴⁵ תמים תהי' עם הוי' אלקיך. אמנם, מי שחטא ופגם ועבר את הדרך, הנה שם הוי' אצלו אינו בשלימות, לפי שפגם בו, כמ"ש⁴⁶ אם פגמתי באות יו"ד ונתחייבתי בבית דינך הצדק סקילה. דהנה⁴⁷ סקילה היא על עון ע"ז, ואין הכוונה להחטא דע"ז בגסות דוקא, אלא גם בדקות וברוחניות, שגם ע"ז נעשה פגם באות יו"ד, שהרי אות יו"ד היא נקודה שאין בה התפשטות, ולמעלה יותר נקודה שאין בה ציור, ולכן שייך בה פגם גם ע"י עון ע"ז בדקות וברוחניות. והענין בזה, דכשם שע"ז בגשמיות ענינה שהוא משתחוה לכוכבים ולמזלות, היינו שמכופף ראשו וקומתו להכו"מ לפי שמקבל מהם השפעה, כמ"ש⁴⁸ ממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים, כמו"כ הוא גם ברוחניות, שכאשר מכניס את עצמו, ראשו ורובו בהעסק, לפי שחושב שמהעסק נשפע לו ההשפעה, הרי זה ג"כ ע"ז ברוחניות. דהנה, האמת הוא כמ"ש⁴⁹ וברכך הוי' אלקיך בכל אשר תעשה, והיינו שבתחלה צריך להיות הוי' אלקיך, שהו"ע העבודה והידיעה בענין הוי' הוא האלקים, שאז דוקא אפשר להיות בכל אשר תעשה, ושהעשי' שלו תהי' כדבעי, היינו שעשיית העסק תהי' רק כלי לברכת הוי'. אבל כאשר חסרה ההקדמה דהוי' אלקיך, היינו שאינו עוסק בענין הוי' הוא האלקים, הנה מצד זה הוא מכניס את עצמו ראשו ורובו בהעסק, עם תחבולות שונות, שע"ז הוא מפריד את עצמו וגם את הענינים שעוסק בהם כו', והו"ע ע"ז ברוחניות. וכמו"כ הוא גם בעבודה, שכאשר חושב שכל עבודתו היא בכחו ועוצם ידו, כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה⁵⁰, והיינו שיש לו חיל אמיתי, שהתורה קוראתו בשם חיל, אך הוא חושב שחיל זה בא בכחו ועצם ידו, שהרי העבודה נקנית ע"י היגיעה דוקא, כמאמר⁵¹ יגעת ומצאת, וכיון שהתייגע על זה, לכן חושב שכחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה, הנה ענין זה הוא ג"כ ע"ז ברוחניות, והיינו לפי שהאמת הוא שהוי' אלקיך, שהוי' הוא כחך וחיותך, שהוא הנותן לך כח לעשות חיל⁵². וע"י הענין דע"ז בדקות נעשה הפגם שפגמתי באות יו"ד ונתחייבתי בבית דינך הצדק סקילה, דסקילה היא באופן שמניח אבן על לבו⁵³, והיינו שנעשה לבו כלב האבן, דתמורת זה שבהתבוננות

(49) פ' ראה טו, יח.

(50) עקב ח, יז.

(51) מגילה ו, ריש ע"ב.

(52) עקב שם, יח.

(53) ראה משנה סנהדרין מה, א. תוספתא

שם פ"ט, ג. רמב"ם הל' סנהדרין פט"ו ה"א.

(45) פ' שופטים יח, יג.

(46) קריאת שמע על המטה.

(47) בהבא לקמן — ראה אוה"ת שם ע'

א'תק ואילך. וראה גם סה"מ תרס"ה ע' לה

ואילך. תש"ז ע' 164 ואילך.

(48) ברכה לג, יד.

קלה צריך להיות התעוררות ופתיחת הלב, נעשה לכו כלב האבן, שהו"ע מטמסם הלב. וכמו"כ ישנו גם הפגם באות ה"א, אם פגמתי באות ה"א ונתחייבתי בבית דינך שריפה. והענין בזה, דהנה, אות ה"א מורה על התפשטות לאורך ורוחב, בחי' הבינה, והו"ע ההתבוננות בענין הוי' הוא האלקים, שמצד זה נעשה התעוררות המדות כנ"ל. והפגם באות ה"א היינו שמכניס מדותיו בעניני תאוות כו', ומצד זה נתחייבתי בבית דינך שריפה, שנשרף בהאש זרה, והיינו שנשרף לגמרי בתאוותיו עד כדי כך שנעשה משוקע בתאוות אפילו בענינים שאינו רוצה בהם (אפילו דאָס וואָס ער וויל שוין ניט) והם גם נגד שכלו, אפילו שכלו האנושי, והיינו, שנכנס בו רוח שטות⁵⁴, נגד שכלו האנושי ורצונו, ונעשה משוקע לגמרי בעניני תאוות, בתאות היתר ולמטה יותר⁵⁵. וכמו"כ ישנו הפגם באות ו"א, דאות ו"א הו"ע המדות, והפגם באות ו"א הוא עי"ז שמגרה את היצה"ר ומכניס מדותיו בענינים הלא טובים, ומצד זה נתחייבתי בבית דינך הרג, שהו"ע הפרדת הלב מן המוח. וכמו"כ ישנו הפגם באות ה"א (אחרונה), שהוא הפועל, ומצד זה נתחייבתי בבית דינך חנק, שהוא העדר הפועל.

והנה כאשר פגם באחד האותיות דשם הוי', שאז השם הוי' אינו בשלימות אצלו לפי שפגם בחלק אחד ממנו, ובמילא אינו יכול להמשיך משם הוי' לפי שאינו בשלימות, אזי העצה היא כמ"ש⁵⁶ ויצעקו אל הוי', ותתפלל על הוי'⁵⁷, והוא ע"י המרירות שמתמרמר בנפשו על מעמדו ומצבו, שמצד זה הנה בכה בכך במר נפשו, דכאשר מתבונן במעמדו ומצבו אזי מיד בכה בכך במר נפשו על מצבו הלא טוב, וכמו העני, שכאשר רק נזכר על מצבו אזי מיד בוכה במר נפשו⁵⁸, כמו"כ הוא כמי שפגם באחד האותיות דשם הוי', שמיד שמתבונן במצבו אזי מתמרמר מאד בנפשו, והמרירות היא בעומק נפשו, בחי' בכל מאדך⁴⁰, שע"ז הוא מגיע למעלה מהוי', ומשם היא ההמשכה כו'.

(ז) **ובזה** יובן מ"ש והתודו את חטאתם גו' וחמישיתו יוסף עליו, דהנה⁵⁹, חמישיתו הוא בחי' יחידה, דכשם שהחומש כפשוטו חלוק מהקרן, כמו"כ הוא ברוחניות, שארבע ידות הם הקרן של הנשמה,

57) שמואל-א א, יא. וראה לקו"ת דרושי ש"ש סו, א.
58) ראה דרך חיים ה, ג ואילך.
59) בהבא לקמן — ראה אוה"ת שם ס"ע א'תקה ואילך.

54) סוטה ג, א.
55) ברשימת ההנחה, שיתכן שתיבות אלו נאמרו בענין הפגם ולא בענין העונש (החו"ל).
56) תהלים קז, ו.

שהו"ע הד' אותיות דשם הוי' (בחי' מעשה דיבור מחשבה ושכל), והחומש הוא בחי' היחידה שלמעלה מהם. וכן הוא למעלה, שחמישית מורה על בחי' שלמעלה מהשתלשלות, שזהו מ"ש⁶⁰ חמישית לפרעה (וארבע הידות יהי' לכם), ואיתא בזהר⁶¹ שענינו של פרעה הוא דבי' אתפריעו ואתגליאו כל נהורין, היינו שבעוה"ז דוקא, עלמא דאתגליא, צריך לגלות ולהמשיך כל המדריגות, עד לבחי' החמישית, שלמעלה מהשתלשלות. וזהו מ"ש וחמישיתו יוסף עליו, שמי שפגם בד' אותיות שם הוי', צריך להוסיף עוד חומש, היינו שעבודתו צריכה להיות בבחי' היחידה, שלמעלה משם הוי' שבנפש, ועי"ז הוא מגיע למעלה משם הוי', שמשם הוא תקון הפגמים, כמ"ש⁶² אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך, היינו, שסליחת העונות היא מבחי' אנכי אנכי דוקא שלמעלה מהשתלשלות, וכמ"ש בזהר⁶³ ע"פ⁶⁴ ישוב ירחמנו יכבוש עונותינו, מאן ישוב ישוב עתיקא קדישא, היינו שהתקון הוא מבחי' עתיק, לשון המעתיק⁶⁵ הרים, שלמעלה מהשתלשלות, והיינו לפי שלגבי עתיק הנה הוי' דז"א כאלקים יחשב⁶⁶, ולכן משם הוא יכבוש עונותינו, תקון כל הפגמים שנעשו בשם הוי'. וזהו מ"ש וחמישיתו יוסף עליו הוא תקון על אכילת הקודש. והענין בזה, דהנה כתיב⁶⁷ קדש ישראל להוי' גו' כל אוכליו יאשמו, קדש ישראל להוי' הוא השם הוי' שבנפש, וכאשר פגם בהשם הוי', אזי נאכל (עס ווערט אויפגעגעסן) הבחי' דקדש ישראל, שזהו מ"ש כל אוכליו (ולכן) יאשמו, ונתן לאשר אשם לו', שהשבת האשם הוא ע"י הוספת החומש דוקא, שהיא העבודה בבחי' יחידה. ועפ"ז מובן מ"ש והתודו את חטאתם אשר עשו בענין וחמישיתו יוסף עליו דוקא, דכיון שמ"ש וחמישיתו יוסף עליו הוא (לא ענין פרטי, אלא) כללות ענין התשובה, לכן נאמר כאן סדר התשובה, שבכדי שתהי' התשובה תשובה מעלייתא צ"ל קרבן וגם וידוי דברים, כפי שמבאר כ"ק אדמו"ר הצ"צ באריכות⁶⁸, שע"י הוידוי דברים הורג גם את גוף הקליפות (נוסף על הוצאת הנפש ע"י החרטה ועקירת הרצון).

66 משנת חסידים מסכת יומא פ"א מ"א.
הובא בלקו"ת דרושים לשבת שובה סה, סע"ג ואילך.
67 ירמי' ב, ג. וראה לקו"ת ס"פ פנחס (פ, סע"ג ואילך).
68 דרמ"צ לח, א ואילך. אוה"ת דרושים ליהיכ"פ ע' א'תקסט ואילך.

60 ויגש מז, כד.
61 ח"א רי, א. ועוד.
62 ישע"י מג, כה.
63 ח"ג טז, א.
64 מיכה ז, יט.
65 ע"פ איוב ט, ה. וראה לקו"ת דרושי ר"ה סא, ג.

ח) **והנה** הענין דחמישיתו יוסף עליו ישנו גם בזמני השנה, ועיקרו ביום הכפורים שהוא זמן תשובה לכל⁶⁹, וזהו שהתפלות דיום הכפורים חלוקים מהתפלות דכל השנה, שהתפלות דכל השנה הם ג' או ד', בימי החול יש ג' תפלות, ובשבת וימים טובים וראשי חודשים יש ד' תפלות, שכל זה הוא בהגבלה, אמנם ביום הכפורים יש חמש תפלות, והיינו, לפי שיום הכפורים הוא זמן התשובה לתקן הפגמים ע"י ההמשכה שלמעלה משם הוי', כמ"ש⁷⁰ כי ביום הזה יכפר עליכם גו' (יכפר עליכם סתם, ולא נאמר מי יכפר⁷¹) לפני הוי' תטהרו, שהטהרה היא למעלה משם הוי', לכן צ"ל ביום הכפורים חמש תפלות, לפי שאז העבודה היא מבחי' היחידה דוקא. וכמו"כ הוא גם ביום הכפורים גופא, הנה עם היות שעיצומו של יום מכפר⁷² במשך כל היום, מתחלת יום הכפורים עד רגע האחרונה, מ"מ, עיקר התשובה היא בתפלת נעילה דוקא, היינו, לא בד' תפלות שלפני"ז שדוגמתם יש גם בכל השנה, שאז העבודה היא ע"ד עבודת הצדיקים, אלא בתפלת נעילה דוקא, תפלה החמישית. וזהו שבתפלת נעילה אומרים אתה נותן יד לפושעים, דאתה נותן יד הוא המשכת יד החמישית, שהוא ההמשכה על התשובה⁷³.

וזהו ג"כ הענין שאחרי נעילה אומרים שמע ישראל, ברוך שם והוי' הוא האלקים. דהנה נת"ל שענין התשובה הוא חרטה על העבר וקבלה טובה על להבא, דזהו קחו עמכם דברים, דברים הרבה, שהם הדברים דתומ"צ, לכן הנה מיד אחרי יום הכפורים אומרים פסוקי שמע וברוך שם, היינו שאומרים סדר העבודה שצריך להיות, שהו"ע העבודה דיחוי"ע ויחוי"ת, שזהו סדר העבודה מכאן ולהבא שאפשר להיות אחרי תקון הפגמים. וזהו ששמע ישראל אומרים פעם אחת וברוך שם אומרים ג"פ, כי, שמע ישראל הוא יחוי"ע שהוא באצילות, וברוך שם הוא יחוי"ת שהוא בג' עולמות ביי"ע, וכנגדם אומרים ברוך שם ג"פ. ומסיימים הוי' הוא האלקים ז"פ, לפי שכל ענין העבודה דיחוי"ע ויחוי"ת בשנה הבאה הוא להיות היחוד דהוי' הוא האלקים (ע"י ההמשכה מעתיקא, ששם הנה גם הוי' כאלקים יחשב), והאמירה ז"פ היא שממשיכים ענין זה בכל הז' מדות, שמצד זה אפשר להיות העבודה דיחוי"ע ויחוי"ת.

72) רמב"ם שם פ"א ה"גד. וראה לקו"ש

ח"ד ס"ע 1149 ואילך.

73) ראה גם סה"מ פ"ת ע' קפא ואילך.

ה"ש"ת ע' נט ואילך.

69) רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ז.

70) אחרי טז, ל.

71) ראה לקו"ת אחרי כה, ג. כו, סע"ג.

ט) **וזהו** שובה ישראל עד הוי' אלקיך, שובה ישראל היינו שצריך להשיב את בחי' ישראל, דכיון שפגם בו, כנ"ל בפירוש קדש ישראל לה' כל אוכליו גו', לכן צריך להשיב את בחי' ישראל, והתשובה צריכה להיות עד הוי' אלקיך, היינו שצריך להגיע לבחי' עתיקא דשם הוי' הוא אלקיך, היינו שהוי' דז"א כאלקים יחשב, וזהו אומרו עד הוי' אלקיך (עד דייקא), היינו, עד למקום כזה ששם הוי' הוא אלקיך. וממשיך בכתוב קחו עמכם דברים, שהו"ע הוידוי דברים, כי בענין התשובה צריך להיות גם וידוי דברים. ועוד פירוש בקחו עמכם דברים, שקאי על דברים הרבה דתורה ומצוות, דכיון שהתשובה היא חרטה על העבר וקבלה טובה על להבא, לכן צריך ליקח עמו דברים הרבה, שמכאן ולהבא תהי' הנהגתו כדבעי בקיום התומ"צ לעשות לו ית' דירה בתחתונים, ובאופן שמתוך בריאות הנכונה והרחבת הדעת משלימים את הכוונה דדירה בתחתונים.

